

Fuglamerkingar á Íslandi 1993

Í árslok 1993 höfðu alls um 366.000 fuglar verið merktir á vegum Náttúrufræðistofnunar Íslands (áður Náttúrugripasafnið), en merkingar hófust á vegum þess árið 1932. Til viðbótar voru rúmlega 10.000 fuglar merktir á vegum Danans Skovgaard sem hóf fuglamerkingar á Íslandi árið 1923 (Ævar Petersen, í undirbúningi). Ekki hafa verið gefnar út skýrslur um merkingar síðan 1952, en árið eftir varð einmitt stórfelld aukning á þeim (1. mynd) þegar erlendir aðilar merktu þúsundir heiðagæsa í Þjórsárverum. Fram að þeim tíma voru merkingar í það smáum stíl að viðráðanlegt var (1000-2000 fuglar á ári), en hafa síðan vaxið ár frá ári. Nú á tímum tölvutækni er aftur unnt að fá yfirsýn yfir stöðuna. Unnið hefur verið að tölvuskráningu merkingagagna undanfarin ár. Hér að neðan birtist stutt yfirlit yfir fuglamerkingar árið 1993, en stefnt er að úgáfu ítarlegra merkingaskýrslna á öðrum vettvangi. Reynt verður að gefa lesendum Blika árlegt yfirlit í svipuðum dúr framvegis.

Merkingar árið 1993

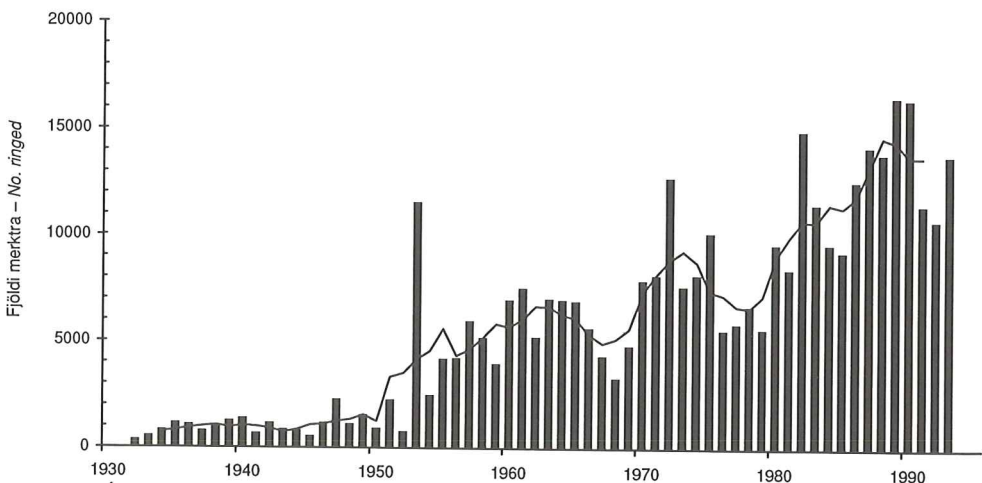
Af 106 handhöfum merkja skiluðu 41 skýrslu fyrir árið 1993. Alls voru merktir 13.718 fuglar af 55 tegundum og er það talsvert yfir meðaltali undanfarinna tíu ára, 1983-

1992, sem er 12.539 fuglar. Merkingarnar skiptust þannig á milli aldurshópa að 5.785 fullvaxnir fuglar voru merktir (42%) og 7.930 ungar (58%). Hlutfall unga í merkingunum hefur verið að meðaltali um 55% frá upphafi.

Mest var merkt af snjótittlingum (2356 fuglar) eins og mörg undanfarin ár, lunda (1924), langvíu (1458), skógarþröstum (1311) og æðarfuglum (806). Átak var gert í sjófuglamerkingum og merktar fleiri langvíur á árinu en samanlagt hafði verið gert frá upphafi merkinga á Íslandi (980 fram til 1993, en 1458 árið 1993). Á Íslandi eru ekki reknar merkingastöðvar eins og víða er gert erlendis, en starfsmenn Náttúrufræðistofnunar og Líf-fræðistofnunar háskólans merkja talsvert af fuglum í tengslum við rannsóknavinnu (á vegum N.Í. voru 3287 fuglar merktir árið 1993 og 341 á vegum H.Í.). Allar aðrar merkingar eru unnar af áhugamönnum. Virkastir merkingamanna á árinu voru Óskar J. Sigurðsson (1835 fuglar), Sverrir Thorstensen (1788) og Hálf-dán Björnsson (745).

Endurheimtur árið 1993

Alls bárust Náttúrufræðistofnun yfir 700 tilkynningar á árinu um endurfundi fugla sem merktir höfðu verið á Íslandi. Þar af voru 72

1. mynd. Árlegur heildarfjöldi merktra fugla á Íslandi (súlurit) og þriggja ára hlaupandi meðaltal (línurit). – Total number of birds ringed each year in Iceland (columns) and 3 year running mean (line).

fuglar sem endurheimtust erlendis en nokkrir þeirra sáust oftast en einu sinni. Að auki var tilkynnt um 88 endurfundi fugla sem merktir höfðu verið erlendis. Mikið af endurheimtunum eru álestrar á litmerki úti í náttúrunni.

Mesti ferðalangur ársins var skrofa *Puffinus puffinus* sem merkt var í Ystakletti á Heimacy þann 14. júní 1991 sem kvenfugl í varpi (nr. 481023). Merkið fannst í janúar 1993 í Porto do Barquinho, Rio Grande, Brasilíu (31°00'S 51°00'V), 10.845 km frá merkingarstað!

Elsti fuglinn sem endurheimtist á árinu var lundi (nr. 450442) merktur sem fullorðinn varpugl í Flatey á Breiðafirði 25. júlí 1975. Hann var skotin Napassog á V-Grænlandi (65°03'N 52°25'V) 12. desember 1993, áttján og hálfu ári eftir að hann var merktur.

SUMMARY

The Icelandic bird ringing scheme 1993.

This note gives a short account on the Icelandic ringing scheme in 1993. Forty-one ringers reported a total of 13,718 birds ringed in 1993 (5,785 fullgrown and 7,930 pulli) of 55 species. Snow Bunting *Plectrophenax nivalis*, Puffin *Fratercula arctica* and Common Guillemot *Uria aalge* top the list with 2356, 1458, and 1924 birds ringed, respectively. This brings the grand total of birds ringed in Iceland to approximately 366,000 since the Icelandic Ringing Scheme was initiated in 1932 (Fig. 1). About 700 recoveries of birds ringed in Iceland were reported to the Icelandic Institute of Natural History in 1993. Of these, 72 birds were recovered abroad. Furthermore, 88 birds ringed abroad were recovered or sighted in Iceland.

Guðmundur A. Guðmundsson, Náttúrufræðistofnun Íslands, pósthólf 5320, 125 Reykjavík

Hálsmerktar álfdir

Nú í sumar voru merktar rúmlega 500 álfdir á Íslandi. Merkingar þessar eru liður í álftrannsóknnum sem framkvæmdar eru af íslenskum, enskum og dönskum aðilum. Um 200 þessara álftra náðust á Tunguheiði og Jökuldalsheiði á Austurlandi og voru þær merktar með hálsmerkjum.

Undanfarin ár hafa farið fram rannsóknir á álftrum sem hafa vetursetu í Danmörku. Rannsóknir þessar hafa sýnt að íslenskar álfdir hafa reglulega vetursetu í norður og vesturhluta Jótlands. Í Danmörku eru álfdirnar mest á beit í gróðri sem hylur fætur þeirra eða þær eru á sundi á vatni. Þessar aðstæður gera það að verkum að erfitt að lesa á fótmerktar álfdir, en fótmerki hafa verið notuð við íslenskt-breskt rannsóknarverkefni. Álestur á hálsmerktar álfdir við sömu aðstæður er hins vegar leikur einn. Eitt af aðal markmiðum hálsmerkinganna er að athuga hversu margar álfdir ættaðar frá Austurlandi hafa vetursetu í Danmörku, Noregi, Þýskalandi og Hollandi. Ennfremur er ætlunin að kanna hvort ferðir álftra á þessar slóðir eru algengari en áætlað var í rannsóknnum Arnþórs Gardarssonar á miðjum níunda áratugnum.

Íslenskir fuglafræðingar og fuglaskoðarar eru beðnir um að skyggjast eftir merktum

álftrum. Hálsmerkin eru gul með fjórum svörtum stöfum, fremsti stafurinn er tölustafur, því næst kemur bókstafur og svo tveir tölustafir. Hægt er að lesa á hálsmerkin með fjar sjá á allt að 800-900 m færi. Upplýsingar sem skrá þarf um merka fugla sem lesið er á eru: Áritun merkis, staður, dagsetning og tími. Aðrar upplýsingar svo sem búsvæði sem fuglinn er í, fjöldi unga með fugli, hvort fuglinn sé paraður, fjöldi fugla í hópnnum o.s.frv. eru einnig vel þegnar. Athugendur verða sendar upplýsingar um fuglinn og hvar hann hafi sést áður. Menn eru einnig beðnir að hafa augun hjá sér með álftrum sem einungis bera plastfótmerki en af þeim er töluvert, þar sem merktar hafa verið yfir 2000 álfdir hérlendis á þann máta.

Álestrar og aðrar upplýsingar varðandi litmerktar álfdir skulu sendar til:

Ólafs Einarssonar
Náttúrufræðistofnun Íslands
Pósthólf 5320
125 Reykjavík

Með von um að íslenskir fuglaáhugamenn bregðist vel við og skyggjast eftir merktum álftrum og sendi skjótt inn upplýsingar.

Bjarke Laubek og Ólafur Einarsson.